

ДРЖАВНА
РЕВИЗОРСКА
ИНСТИТУЦИЈА

**ПОСЛЕРЕВИЗИОНИ ИЗВЕШТАЈ О МЕРАМА ИСПРАВЉАЊА
МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА, БЕОГРАД
по ревизији сврсисходности пословања
„Информациони систем «еДневник»“**

Број: 400-889/2021-03/10
Београд, 21. април 2022. године

САДРЖАЈ

1. УВОД	4
2. НЕСВРСИСХОДНОСТИ И МЕРЕ ИСПРАВЉАЊА	5
2.1. Није обезбеђено стабилно финансирање информационог система „есДневник“	5
2.1.1. Опис несврсисходности	5
2.1.2. Исказане мере исправљања (преорука 1)	5
2.1.3. Оцена мера исправљања.....	5
2.2. Непостојање процедура онемогућава контролу обављања послова и пренос знања на новозапослене	6
2.2.1. Опис несврсисходности	6
2.2.2. Исказане мере исправљања (преорука 2)	6
2.2.3. Оцена мера исправљања.....	6
2.3. Није успостављен процес измене информационог система у складу са потребама корисника	7
2.3.1. Опис несврсисходности	7
2.3.2. Исказане мере исправљања (преорука 3)	7
2.3.3. Оцена мера исправљања.....	7
2.4. Није у потпуности успостављена организација ИТ безбедности	8
2.4.1. Опис несврсисходности	8
2.4.2. Исказане мере исправљања (преорука 4)	8
2.4.3. Оцена мера исправљања.....	8
2.5. Не постоји план континуитета пословања у случају раскида уговора са пружаоцем услуга	9
2.5.1. Опис несврсисходности	9
2.5.2. Исказане мере исправљања (преорука 5)	9
2.5.3. Оцена мера исправљања.....	9
2.6. Није успостављено управљање ИТ ризицима	10
2.6.1. Опис несврсисходности	10
2.6.2. Исказане мере исправљања (преорука 6)	10
2.6.3. Оцена мера исправљања.....	10
2.7. Сарадња са пружаоцем услуга није уређена процедурама, самим тим није успостављен неопходан механизам контрола, нити је процес обраде података уређен на законом прописан начин	11
2.7.1. Опис несврсисходности	11

2.7.2. Исказане мере исправљања (преорука 7)	11
2.7.3. Оцена мера исправљања.....	11
2.8. МПНТР није успоставило управљање и администрирање информационим системом „есДневник“ на начин који подразумева да само Министарство има администраторски приступ систему	12
2.8.1. Опис несврсисходности	12
2.8.2. Исказане мере исправљања (преорука 8)	12
2.8.3. Оцена мера исправљања.....	12
3. МИШЉЕЊЕ О ИСКАЗАНИМ МЕРАМА ИСПРАВЉАЊА.....	13

1. УВОД

Државна ревизорска институција издала је Извештај о ревизији сврсисходности пословања Информациони систем „есДневник“, број: 400-889/2021-03/06 од 20. децембра 2021. године, у којем је навела закључке и налазе.

С обзиром да, све откривене несврсисходности нису биле отклоњене у току ревизије, Институција је од субјекта ревизије, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Београд (у даљем тексту: МПНТР), захтевала достављање одазивног извештаја.

Субјект ревизије је доставио одазивни извештај потписан и оверен од стране одговорног лица 21. марта 2022. године.

У одазивном извештају су приказане мере исправљања утврђених несврсисходности. У послеревизионом поступку смо прегледали одазивни извештај, оценили његову веродостојност и оценили да ли су мере исправљања задовољавајуће.

У овом извештају:

- приказујемо несврсисходности које су обелодањене у извештају о ревизији за које је захтевано предузимање мера исправљања,
- резимирамо предузете мере исправљања и
- дајемо мишљење о томе да ли су мере за исправљање стања, исказане у одазивном извештају, задовољавајуће.

2. НЕСВРСИСХОДНОСТИ И МЕРЕ ИСПРАВЉАЊА

2.1. Није обезбеђено стабилно финансирање информационог система „есДневник“

2.1.1. Опис несврсисходности

Због непостојања детаљних анализа хардверских и софтверских ресурса и потреба школа приликом набавке система и у току његовог коришћења, није обезбеђено стабилно финансирање информационог система „есДневник“, што за последицу има недовољан број рачунара, застареле рачунаре и застареле, самим тим и небезбедне оперативне системе. Законом о основама система образовања и васпитања, прописано је да МПНТР обезбеђује функционисање система образовања и васпитања, а нарочито успоставља и управља јединственим информационом системом просвете, и да у оквиру школске управе обезбеђује све услове да установе несметано уносе, попуњавају, ажурирају и одржавају базу података о образовању и васпитању у оквиру јединственог информационог система просвете; Правилником о јединственом информационом систему просвете је прописано да Министарство обезбеђује потребне ресурсе за функционисање ЈИСП-а, чији је део „есДневник“.

2.1.2. Исказане мере исправљања (преорука 1)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да приликом припреме финансијских планова осигура стабилно финансирање циљева кроз детаљно планирање средстава за развој, набавку и одржавање свих компоненти информационог система „есДневник“.

МПНТР планира да у 2022. години школама буде додељено још 21.500 рачунара (дигиталних учионица – лаптоп+пројектор), и у том смислу са добављачем су потписани уговори о набавци 10.000 (фаза 2б) односно 11.500 дигиталних учионица (фаза 3). Такође, у току 2022. године планирано је да школама буде додељено 18.500 лаптоп рачунара за наставнике. Уговором о набавци рачунара и штампача за потребе опремања рачунарских кабинета у основним и средњим школама од 03. марта 2022. године школама је обезбеђено још 7000 рачунара и 480 штампача.

2.1.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.2. Непостојање процедура онемогућава контролу обављања послова и пренос знања на новозапослене

2.2.1. Опис несврсисходности

Због непостојања подзаконских прописа који се односе на „есДневник“ и преусмерене приоритетне активности МПНТР на успостављање ЈИСП-а, нису усвојене процедуре за управљање ИТ пословима, што онемогућава или отежава контролу ових послова од стране руководства или континуитет обављања послова у случају замене запослених на ИТ пословима. Како је у систему дозвољен рад на даљину и употребу мобилних уређаја, како је потребно обезбедити одговарајући ниво образовања и способности лицима који управљају и користе систем, како је неопходно успоставити праћење активности, ревизије и надзора у оквиру управљања информационом безбедношћу потребно је процедурама уредити ове и друге послове како је прописано Уредбом о ближем уређењу мера заштите информационо-комуникационих система од посебног значаја. Правилником о јединственом информационом систему просвете је требало уредити и вођење евиденције, као што је „есДневник“.

2.2.2. Исказане мере исправљања (преорука 2)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да успостави процедуре које ће дефинисати функционисање информационог система „есДневник“ када је у питању управљање системом, начин уноса, обраде и ажурирања података који се уносе у систем, и обезбедити континуитет обављања послова у случају замене запослених на ИТ пословима.

МПНТР је у циљу припреме и израде наведених процедура и пратећих упутстава (које треба да омогуће континуитет пословања у случају замене запослених на ИТ пословима) формирало Радну групу коју чине представници свих Сектора, Секретаријата и организационих јединица ван Сектора и Секретаријата. У плану је измена процедуре Експлоатација и одржавање ИКТ система и пратећих упутстава, измена Директиве о поступању са рачунарском опремом, доношење Упутства о евиденцији и коришћења мобилних уређаја и израда процедуре за ВПН приступ ИКТ систему.

2.2.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.3. Није успостављен процес измене информационог система у складу са потребама корисника

2.3.1. Опис несврсисходности

Због тога што МПНТР није успоставило хелп-деск услугу и није успостављена размена података између пружаоца услуга и МПНТР у делу прикупљања и пријављивања проблема и захтева за изменама система од стране корисника, није успостављен процес измене информационог система у складу са потребама корисника, што за последицу може имати смањену ефикасност система, која се огледа у успостављеним функционалностима и корисничким улогама. Надоградња система, како у смислу усклађивања са законским нормама, тако и у смислу надоградње додатних функционалности је дефинисана Уговором о набавци софтверског решења за вођење евиденције у основним и средњим школама (електронски дневник).

2.3.2. Исказане мере исправљања (преорука 3)

Препоручујемо Министарству просвете, науке и технолошког развоја да уреди процес прикупљања захтева за изменама система и пријављене проблеме од стране корисника успостављањем хелп-деск услуге или механизма размене ових информација са пружаоцем услуга, уколико он врши хелп-деск услугу, који ће обезбедити да све прикупљене информације МПНТР добије у истом тренутку када и пружалац услуге и по потреби у систем уведе и друге кориснике система и имплементира додатне функционалности и креирање додатних врста извештаја.

МПНТР планира да оквиру измене процедуре Експлоатација и одржавање ИКТ система и пратећих упутстава успостави и опише механизам кроз који ће МПНТР имати континуирани увид у пријављене проблеме и предлоге од стране корисника. Такође, ради размене информација, односно информисања од стране пружаоца услуга, успостављена је мејл адреса esdnevnik.nadogradnje@mpn.gov.rs. Поред тога, пружалац услуге квартално извештава о свим интервенцијама на систему из којих се могу видети које су функционалности и када инсталиране.

2.3.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.4. Није у потпуности успостављена организација ИТ безбедности

2.4.1. Опис несврсисходности

Организација ИТ безбедности, због недостатка довољно стручног знања и недостатка кадровских капацитета, није успостављена тако да обухвата питања усвајања и примене адекватних докумената која уређују ову област, организациону структуру ИТ безбедности, управљање инцидентима, приступ систему и примену других мера заштите ИКТ система, што за последицу има већи степен рањивости информационог система. Мере заштите од безбедносних ризика треба да буду донете и примењене као што је то прописано Законом о информационој безбедности и Уредбом о ближем уређењу мера заштите информационо-комуникационих система од посебног значаја.

2.4.2. Исказане мере исправљања (преорука 4)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да успостави мере информационе безбедности које обухватају усвајање и имплементацију аката која уређују ову област, укључујући и процес одобравања и укидања приступа информационом систему „есДневник“, адекватну организациону структуру ИТ безбедности, управљање инцидентима и друге неопходне мере безбедности и заштите података из евиденција информационог система „есДневник“.

Радна група коју је формирало МПНТР са циљем измена постојећих и доношења нових процедура је започела детектовање недостајућих процедура и упутстава и организационе припреме за њихову израду. У склопу тог процеса планира се измена процедуре Експлоатација и одржавање ИКТ система и пратећих упутстава, израда упутстава за одобравање и укидање приступа ИС, израда процедуре за управљање безбедносним инцидентима, измена Директиве о поступању са рачунарском опремом, Упутство о евиденцији и коришћењу мобилних уређаја и доношење других неопходних процедура.

2.4.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.5. Не постоји план континуитета пословања у случају раскида уговора са пружаоцем услуга

2.5.1. Опис несврсисходности

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, због тога што не располаже потребним ресурсима, није у потпуности успоставило мере које обезбеђују континуитет пословања у ванредним околностима, што у случају прекида сарадње са пружаоцем услуга за последицу може имати нефункционисање информационог система у дужем временском периоду. Мере које обезбеђују континуитет пословања у ванредним околностима, што укључује и случај раскида уговора/сарадње са пружаоцима услуга, треба да буду уређене како је прописано Законом о информационој безбедности, Уредбом о ближем уређењу мера заштите информационо-комуникационих система.

2.5.2. Исказане мере исправљања (преорука 5)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да успостави континуитет пословања у ванредним околностима, на начин да обезбеди функционисање система и у случају прекида сарадње са пружаоцима услуга, а што подразумева неопходан хардвер, апликативни софтвер, изворни код, стручно знање, базе података, управљање резервним копијама података, и процес тестирања планова континуитета пословања.

МПНТР је у циљу успостављања континуитета пословања у ванредним околностима формирало Радну групу која треба да изради све неопходне процедуре у овој области и измени постојеће - Експлоатација и одржавање ИКТ система, Упутство о изради и чувању резервних копија, Упутство о депоновању изворног кода, План континуитета пословања и предузме остале неопходне активности.

2.5.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.6. Није успостављено управљање ИТ ризицима

2.6.1. Опис несврсисходности

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, због непознавања ове проблематике, недовољно искуства и обученог ИТ кадра, није успоставило управљање ИТ ризицима, што за последицу може имати стварање непотребно великих трошкова у случају настанка нежељеног догађаја, а који се могао спречити, или великих нефинансијских губитака (података на пример) због неблаговременог предузимања мера. Управљање ИТ ризицима треба да буде уређено како је прописано Законом о информационој безбедности и Уредбом о ближем уређењу мера заштите информационо-комуникационих система. То је и обавеза дефинисана Уговором о обради података о личности.

2.6.2. Исказане мере исправљања (преорука б)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да успостави управљање ИТ ризицима, што подразумева евидентирање, класификацију, анализу ИТ ризика и дефинисање стратегије за смањивање/отклањање ризика.

Радна група коју је формирало МПНТР са циљем измена постојећих и доношења нових процедура је започела детектовање недостајућих процедура и упутстава и организационе припреме за њихову израду. У склопу тог процеса планира се израда аката који се односе управљање ИКТ ризицима а обухватају категоризацију ризика, анализу и план управљања.

2.6.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.7. Сарадња са пружаоцем услуга није уређена процедурама, самим тим није успостављен неопходан механизам контрола, нити је процес обраде података уређен на законом прописан начин

2.7.1. Опис несврсисходности

Због тога што нису прописане мере безбедности и заштите података из евиденција, МПНТР није усвојило правила и процедуре које се односе на безбедност података када су у питању уговори са пружаоцима услуга, тако да и поред тога што у уговорима са пружаоцима услуга постоји део који се односи на поверљивост података, није успостављен механизам за контролу да ли пружалац услуга поштује обавезе у вези поверљивости података, и није обезбедило обраду података о личности на законом прописан начин, што за последицу може имати смањени степен поузданости система. Треба обезбедити заштиту средстава оператора ИКТ система која су доступна пружаоцима услуга и механизам који ће обезбедити одржавање уговореног нивоа информационе безбедности и пружених услуга, у складу са условима који су уговорени са пружаоцем услуга како је прописано Законом о информационој безбедности и Уредбом о ближем уређењу мера заштите информационо-комуникационих система. У Уговору о обради података о личности треба јасно бити дефинисано ко је руковалац подацима, а ко обрађивач како је прописано Законом о заштити података о личности.

2.7.2. Исказане мере исправљања (преорука 7)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да усвоји и имплементира правила и процедуре за безбедност података када је у питању сарадња са пружаоцима услуга, што подразумева обавезну примену мера заштите података, и успостављање механизма за праћење примене тих мера, и уреди процес обраде података од стране пружаоца услуга у информационом систему „есДневник“ на законом прописан начин.

Радна група за израду процедура у вези са Директивом о безбедности ИКТ система коју је образовао Министар просвете, науке и технолошког развоја има за задатак припрему одговарајућих процедура које се односе на безбедност ИКТ система МПНТР. Те процедуре ће обухватити и питања безбедности података када је у питању сарадња са пружаоцима услуга. Неке од мера су већ обухваћене Уговором о пружању услуге Поддршка, одржавање и хостовање софтверског решења за вођење евиденције у основним и средњим школама (електронски дневник), односно Техничком спецификацијом предмета набавке.

2.7.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

2.8. МПНТР није успоставило управљање и администрирање информационим системом „есДневник“ на начин који подразумева да само Министарство има администраторски приступ систему

2.8.1. Опис несврсисходности

Због тога што нису прописане мере безбедности и заштите података из евиденција, МПНТР није успоставило управљање и администрирање информационим системом „есДневник“ на начин који подразумева да само Министарство има администраторски приступ систему, што за последицу може имати нарушавање поверљивости и интегритета података. Министарство је обрађивач података у погледу администрирања система, чувања и заштите података, када установа води евиденцију у електронском облику у оквиру ЈИСП-а, како је то прописано Законом о основама система образовања и васпитања. Овлашћено лице Министарства (у даљем тексту: Администратор) обавља послове администрирања система, у складу са законом и Правилником о јединственом информационом систему просвете. Уговором о пружању услуге – Подршка, одржавање и хостовање софтверског решења за вођење евиденције у основним и средњим школама (електронски дневник), пружалац услуга ће добити приступ систему путем налога са минималним неопходним привилегијама приступа за која се изјасни као неопходна. Не и администраторски налог.

2.8.2. Исказане мере исправљања (преорука 8)

Министарству просвете, науке и технолошког развоја је препоручено да уреди администрирање и управљање системом на начин да једино МПНТР има администраторска права, док ће пружалац услуга и корисници моћи да систему приступе једино уз одобрење и контролу администратора

Уговором о пружању услуге Подршка, одржавање и хостовање софтверског решења за вођење евиденције у основним и средњим школама (електронски дневник), односно Техничком спецификацијом предмета набавке уведени су додатни механизми за надзор и контролу приступа систему од стране пружаоца услуга. Након анализе функционисања тих механизма МПНТР је навело да ће евентуалне додатне механизме увести кроз наредни уговор.

2.8.3. Оцена мера исправљања

Описану меру исправљања оцењујемо као **задовољавајућу**. Оцена је извршена имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

3. МИШЉЕЊЕ О ИСКАЗАНИМ МЕРАМА ИСПРАВЉАЊА

Прегледали смо одазивни извештај, који је поднео субјект ревизије Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Оценили смо да је одазивни извештај, који је потписало и печатом оверило одговорно лице субјекта ревизије, веродостојан.

Вредновање мера исправљања смо оценили на основу њиховог описа и достављене документације. Сматрамо да смо добили довољне и одговарајуће доказе да можемо изрећи мишљење да ли су мере исправљања задовољавајуће.

Оцењујемо, да су мере исправљања, описане у одазивном извештају, који је поднело Министарство просвете, науке и технолошког развоја, задовољавајуће.

Напомена:

У складу са одредбама члана 37. Закона о Државној ревизорској институцији, потребно је да, до истека рока за спровођење препорука, обавештавате Државну ревизорску институцију о предузетим мерама и активностима на отклањању откривених несврсисходности и доставите одговарајуће доказе.

По истеку три године Државна ревизорска институција ће утврђивати ефекте остварене након спровођења препорука и отклањања откривених несврсисходности. У ове ефекте укључиће се и ефекти које сте исказали предузетим мерама и активностима из одазивног извештаја.

Члан Савета

Невенка Бојанић

Државна ревизорска институција

Макензијева 41

11000 Београд, Србија

14. април 2022. године